YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
9 päivänä helmikuuta 1982 *

Asiassa 270/80,

jonka Court of Appeal of England and Wales on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa riita-asiassa

Polydor Limited ja RSO Records Inc.

vastaan

Harlequin Record Shops Limited ja Simons Records Limited

ennakkoratkaisun 22 päivänä heinäkuuta 1972 tehdyn ETY:n ja Portugalin tasavallan välisen sopimuksen (EYVL 1972, L 301) 14 ja 23 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti J. Mertens de Wilmars, jaoston puheenjohtajat G. Bosco, A. Touffait ja O. Due sekä tuomarit P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, T. Koopmans, U. Everling, A. Chloros ja F. Grévisse,

julkisasiamies: S. Rozès,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

1 Court of Appeal of England and Wales on esittänyt 15.5.1980 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 8.12.1980, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla neljä ennakkoratkaisukysymystä Brysselissä 22.7.1972 allekirjoitetun ja yhteisön puolesta 19.12.1972 annetulla neuvoston asetuksella N:o 2844/72 (EYVL N:o L 301, s. 165) tehdyn ja hyväksytyn Euroopan talousyhteisön ja Portugalin tasavallan välisen sopimuksen 14 artiklan 2 kohdan ja 23 artiklan tulkinnasta.

2 Pääasia koskee tekijänoikeuden loukkaamista koskevaa riita-asiaa, jossa vastaajana ovat äänilevyjen tuontiin ja myyntiin erikoistuneet brittiläiset yritykset Harlequin ja Simons. Kyseiset yritykset olivat tuoneet Portugalista "The Bee Gees" nimisen yhtyeen viihdemusiikkia sisältäviä äänilevyjä ja saattaneet ne myyntiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa saamatta siihen lupaa tekijänoikeuden haltijalta tai tämän yksinomaisen lisenssin haltijalta Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

3 Kyseisten äänitteiden tekijänoikeuksien haltija, RSO, on myöntänyt tytäryhtiölleen Polydorille yksinomaisen lisenssin valmistaa ja levittää Yhdistyneessä kuningaskunnassa äänilevyjä ja kasetteja, joissa on toisinnettu nämä äänitteet. Kaksi portugalilaista yhtiötä, joille RSO oli myöntänyt lisenssin Portugalissa, oli valmistanut ja saattanut myyntiin Portugalissa äänilevyjä ja kasetteja, joissa oli toisinnettu nämä samat äänitteet. Simons osti kyseisiä äänilevyjä Portugalissa tuodakseen ne myytäviksi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Harlequin osti Simonsilta erän näitä äänilevyjä vähittäiskaupassa myyntiä varten.

4 Court of Appeal totesi, että Englannin lain mukaan Harlequin ja Simons olivat rikkoneet vuoden 1956 *Copyright Act*in (tekijänoikeuslaki) 16 § 2 momenttia. Kyseisen säännöksen mukaan tekijänoikeutta loukkaa se, joka ilman tekijänoikeuden haltijan lupaa tuo tuotteen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tietoisena siitä, että sen valmistus loukkaa tätä tekijänoikeutta tai olisi loukannut sitä, jos tuote olisi valmistettu maassa, johon se on tuotu.

5 Harlequin ja Simons väittivät kuitenkin, että tekijänoikeuden haltija ei voi vedota tähän oikeuteen estääkseen tuotteen tuonnin yhteisön jäsenvaltioon, jos oikeudenhaltija itse tai hänen suostumuksellaan joku muu on laillisesti saattanut tuotteen markkinoille Portugalissa. Kyseiset yritykset vetosivat vuoden 1972 ETY:n ja Portugalin välisen sopimuksen (jäljempänä 'sopimus')

14 artiklan 2 kohtaan ja 23 artiklaan ja väittivät, että ne perustuvat samoille periaatteille kuin ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 36 artikla ja että niitä on siten tulkittava samalla tavalla.

6 Voidakseen arvioida tämän väitteen Court of Appeal on esittänyt seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko se seikka, että yhtiö A käyttää Yhdistyneessä kuningaskunnassa suojattuja tekijänoikeuksiaan sellaista äänilevyä vastaan, jonka lisenssin haltijat ovat laillisesti valmistaneet ja myyneet Portugalin tasavallassa vastaavien Portugalissa suojattujen tekijänoikeuksien perusteella, 22.7.1972 tehdyn Euroopan talousyhteisön ja Portugalin tasavallan välisen sopimuksen 14 artiklan 2 kohdan mukainen, määrällisiä tuontirajoituksia vaikutukseltaan vastaava toimenpide?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

a) onko yhtiön A toiminta 22.7.1972 tehdyn sopimuksen 23 artiklassa tarkoitetulla tavalla perusteltua yhtiön tekijänoikeuksien suojelemiseksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa?

b) onko yhtiön A tällainen toiminta mielivaltaista syrjintää tai Portugalin tasavallan ja Euroopan talousyhteisön välisen kaupan peiteltyä rajoittamista?

3) Voiko yksityishenkilö Euroopan talousyhteisössä vedota kyseisen 22.7.1972 tehdyn sopimuksen 14 artiklan 2 kohtaan, ottaen erityisesti huomioon Euroopan talousyhteisön neuvoston 19.12.1972 mainitun sopimuksen voimaan saattamiseksi antama asetus?

4) Voiko tuoja, joka tuo kysymyksessä 1 tarkoitettuja äänilevyjä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, vedota puolustuksekseen 22.7.1972 tehdyn sopimuksen 14 artiklan 2 kohtaan, kun yhtiö A syyttää häntä Yhdistyneessä kuningaskunnassa suojattujen tekijänoikeuksiensa loukkaamisesta?"

7 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, että oikeudenhaltija käyttää teollisoikeuttaan tai kaupallista oikeuttaan – mukaan lukien tekijänoikeuden kaupallinen hyödyntäminen – sen estämiseksi, että jäsenvaltioon tuodaan toisesta jäsenvaltiosta tuote, jonka oikeudenhaltija itse tai hänen suostumuksellaan joku muu on siellä laillisesti saattanut markkinoil-

le, on perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettu määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide, joka ei ole perusteltu teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelemiseksi perustamissopimuksen 36 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

8 Kahdella ensimmäisellä kysymyksellä, joita voidaan tarkastella yhdessä, pyritään pääasiallisesti selvittämään, onko sopimuksen 14 artiklan 2 kohtaa ja 23 artiklaa tulkittava samalla tavalla. Jotta voitaisiin vastata tähän, on syytä eritellä kyseisiä määräyksiä sekä sopimuksen tarkoituksen ja tavoitteen että sen sisällön perusteella.

9 Perustamissopimuksen 228 artiklan perusteella sopimus sitoo yhteisöä ja sen jäsenvaltioita samalla tavalla. Käsiteltävänä olevan asian kannalta merkityksellisiä sopimusmääräyksiä ovat seuraavat:

Sopimuksen 14 artiklan 2 kohta: Poistetaan määrälliset tuontirajoitukset 1 päivänä tammikuuta 1973 ja määrällisiä tuontirajoituksia vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1975.

Sopimuksen 23 artikla: Sopimus ei estä tuontia – – koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja – – teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi – – Nämä kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai sopimuspuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

10 Sopimuksen johdanto-osan mukaan sen tavoitteena on lujittaa ja laajentaa yhteisön ja Portugalin kauppasuhteita sekä, ottaen huomioon oikeudenmukaiset kilpailun edellytykset, varmistaa niiden välisen kaupan sopusointuinen kehitys Euroopan rakentamistyön edistämiseksi. Tässä tarkoituksessa sopimuspuolet ovat päättäneet olennaiselta osin poistaa asteittain keskinäisen kauppansa esteet tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT) vapaakauppa-alueiden perustamista koskevien määräysten mukaisesti.

11 Tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 24 artiklan 8 kohdassa vapaakauppa-alueella tarkoitetaan "kahden tai useamman tullialueen ryhmää, jossa tullit ja muut rajoittavat kaupalliset säännökset – – on poistettu käytännöllisesti katsoen kaikesta kaupasta, jota jäsenalueet keskenään käyvät näiltä alueilta peräisin olevilla tuotteilla".

12 Edellä mainittu tavoite huomioon ottaen sopimuksella pyritään vapauttamaan jäsenvaltioiden ja Portugalin välinen tavarakauppa. Jollei tiettyjä tuotteita koskevista erityisjärjestelyistä muuta johdu, sopimusta sovelletaan sen 2 artiklan mukaan yhteisöstä ja Portugalista peräisin oleviin ja Brysselin nimikkeistön 25–99 ryhmään kuuluviin tuotteisiin.

13 Sopimuksen 3 ja 7 artiklassa määrätään yhteisön ja Portugalin välisessä kaupassa voimassa olevien tullien ja vaikutukseltaan vastaavien maksujen poistamisesta. Samaa periaatetta sovelletaan 14 artiklassa määrällisiin rajoituksiin ja vaikutukseltaan vastaaviin toimenpiteisiin. Näitä määräyksiä täydennetään 21 artiklassa, jossa kielletään syrjivät verotukselliset toimenpiteet ja käytännöt, ja 22 artiklassa, jossa poistetaan tavarakauppaan liittyviä maksuja koskevat rajoitukset. Lisäksi sopimuksen 26 ja 28 artiklassa on kilpailua, julkisia tukitoimenpiteitä ja polkumyyntiä koskevia tiettyjä määräyksiä. Sopimuksen 32 artiklan nojalla perustetaan sekakomitea, jonka tehtävänä on huolehtia sopimuksen hallinnosta ja valvoa sen moitteetonta täytäntöönpanoa.

14 Yhteisön ja Portugalin välisen kaupan rajoitusten poistamista koskevat sopimuksen määräykset on laadittu monessa suhteessa samankaltaisiksi kuin ETY:n perustamissopimuksen yhteisön sisäisen kaupan rajoitusten poistamista koskevat määräykset. Harlequin ja Simons ovat tuoneet esiin erityisesti sopimuksen 14 artiklan 2 kohdan ja 23 artiklan sekä ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan sanamuotojen samankaltaisuuden.

15 Tämä sanamuotojen samankaltaisuus ei kuitenkaan ole riittävä peruste saattaa sopimusjärjestelmän osaksi edellä mainittua oikeuskäytäntöä, jossa määritetään teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien sekä tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten välinen suhde yhteisössä.

16 Tämän oikeuskäytännön merkitystä on arvioitava yhteisön tavoitteiden ja toiminnan näkökulmasta, sellaisina kuin ne määritellään ETY:n perustamissopimuksen 2 ja 3 artiklassa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin useassa yhteydessä on korostanut, perustamissopimuksessa pyritään yhteismarkkinoiden toteuttamisella ja jäsenvaltioiden talouspolitiikan asteittaisella lähentämisellä kansallisten markkinoiden sulauttamiseen yhtenäismarkkinoiksi, joilla on sisämarkkinoiden ominaispiirteet.

17 Ottaen huomioon nämä tavoitteet yhteisöjen tuomioistuin on erityisesti asiassa 119/75, Terrapin, 22.6.1976 antamassaan tuomiossa (Kok. 1976, s. 1039) tulkinnut perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklaa siten, että kansallisten

lakien teollisoikeuksille ja kaupallisille oikeuksille tarjoama alueellinen suoja ei saa vakiinnuttaa kansallisten markkinoiden eristyneisyyttä eikä johtaa markkinoiden keinotekoiseen eristämiseen ja että jäsenvaltion lainsäädännössä suojatun teollisoikeuden tai kaupallisen oikeuden haltija ei voi vedota tähän lainsäädäntöön estääkseen sellaisen tuotteen tuonnin, jonka oikeudenhaltija itse tai hänen suostumuksellaan joku muu on laillisesti saattanut toisen jäsenvaltion markkinoille.

18 Niitä syitä, jotka ovat johtaneet tähän perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan tulkintaan, ei ole yhteisön ja Portugalin välisissä suhteissa sellaisina kuin ne määritellään sopimuksessa. Sopimuksen tarkastelu osoittaa, että vaikka sopimuksen määräyksillä poistetaan ilman ehtoja tietyt yhteisön ja Portugalin välisen kaupan rajoitukset, kuten määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet, sopimuksella ei ole samaa päämäärää kuin ETY:n perustamissopimuksella, koska perustamissopimuksella pyritään, kuten edellä on todettu, edellytyksiltään mahdollisimman lähellä sisämarkkinoita olevien yhtenäismarkkinoiden toteuttamiseen.

19 Tästä seuraa, että sopimuksen osalta voidaan tavarakaupan rajoituksia pitää perusteltuina teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojelemiseksi sellaisessa tilanteessa, jossa niitä ei olisi mahdollista perustella yhteisön sisällä.

20 Esillä olevassa asiassa tällaisen eron tekeminen on perusteltua varsinkin siksi, että välineillä, jotka yhteisöllä on käytettävissään yhteisön oikeuden yhdenmukaiseksi soveltamiseksi ja lainsäädännöllisten erojen asteittaiseksi poistamiseksi yhteismarkkinoilla, ei ole vastinetta yhteisön ja Portugalin välisissä suhteissa.

21 Edellä esitetystä seuraa, että tekijänoikeuden suojelemiseen perustuva kielto tuoda yhteisöön Portugalista peräisin olevaa tuotetta on perusteltu sopimuksen 23 artiklan ensimmäisen virkkeen nojalla toteutettujen vapaakauppajärjestelyjen mukaisesti. Kansallisen tuomioistuimen huomioihin ei sisälly mitään seikkaa, jonka perusteella tekijänoikeuden käyttöä voidaan käsiteltävän asian kaltaisessa tapauksessa pitää saman artiklan toisessa virkkeessä tarkoitettuna mielivaltaisena syrjintänä tai kaupan peiteltynä rajoituksena.

22 Edellä esitetyistä syistä on kahteen ensimmäiseen kysymykseen vastattava, että tekijänoikeuden haltijan tai luovutuksensaajien oikeus käyttää jäsenvaltiossa suojattuja tekijänoikeuksia estääkseen sellaisten äänilevyjen tuonnin ja kaupan pitämisen, jotka oikeudenhaltijan antaman lisenssin haltijat ovat

laillisesti valmistaneet ja saattaneet myyntiin Portugalissa, on perusteltua teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi tehdyn sopimuksen 23 artiklan mukaisesti, eikä se siten ole sopimuksen 14 artiklan 2 kohdassa kielletty yhteisön ja Portugalin välisen kaupan rajoitus. Tällainen käyttö ei ole mielivaltaista syrjintää eikä yhteisön ja Portugalin välisen kaupan peiteltyä rajoittamista.

23 Ottaen huomioon kahteen ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus ei ole syytä vastata kolmanteen ja neljänteen kysymykseen.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukselle, Saksan liittotasavallan hallitukselle, Tanskan kuningaskunnan hallitukselle, Ranskan tasavallan hallitukselle, Alankomaiden kuningaskunnan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Court of Appealin 15.5.1980 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Tekijänoikeuden haltijan tai luovutuksensaajien oikeus käyttää jäsenvaltiossa suojattuja tekijänoikeuksia estääkseen sellaisten äänilevyjen tuonnin ja kaupan pitämisen, jotka oikeudenhaltijan antaman lisenssin haltijat ovat laillisesti valmistaneet ja saattaneet myyntiin Portugalissa, on perusteltua teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi 22.7.1972 tehdyn Euroopan talousyhteisön ja Portugalin tasavallan välisen sopimuksen (EYVL N:o L 301, s. 165) 23 artiklan mukaisesti, eikä se siten ole saman sopimuksen 14 artiklan 2 kohdassa kielletty yhteisön ja Portugalin välisen kaupan rajoitus. Tällainen käyttö ei ole

23 artiklan mukaista mielivaltaista syrjintää tai yhteisön ja Portugalin välisen kaupan peiteltyä rajoittamista.

Mertens de Wilmars Bosco Touffait

Due Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe

Koopmans Everling Chloros Grévisse

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä helmikuuta 1982.

A. Van Houtte
kirjaaja

J. Mertens de Wilmars
presidentti